

drs. Harry Dijkema, cursusleider eerste Nederlandse KI-cursus:

'Ik beïnvloed de natuur meer dan andere imkers'

door José Vleeming

In de lunchpauze van een Buckfastbelangenbijeenkomst te Doorwerth ontmoet **bijen** de in Peize (Dr.) woonachtige Harry Dijkema. Harry Dijkema is een onmiskenbaar charisma uitstralende wis- en natuurkundige, die naast groot-imker, bijenteeltleraar en Buckfastfan, een verwoed inseminator is. Die laatste activiteit is niet zo verwonderlijk want "het fokken en verbeteren heeft altijd in me gezeten" zoals hij zelf zijn interesse voor KI verklaart. Al in zijn jonge jaren hield hij zich intensief bezig met het kweken van zangkanaries. In dit eerste interview stelt **bijen** drs. Harry Dijkema aan U voor. Hij verzorgde de eerste cursus op het gebied van kunstmatige inseminatie (KI) bij bijen in Nederland.

Terugblik

Harry Dijkema is zo'n 50 jaar geleden in Groningen geboren, waar hij opgroeit en afstudeert als experimenteel fysicus. Daarna verricht hij nog een aantal jaren onderzoek naar de levensduren van radio-actieve kernen. Tegenwoordig verdient hij zijn dagelijks brood als leraar wis- en natuurkunde op een middelbare school. Al in zijn jeugdjaren wordt zijn interesse voor bijen gewekt door een jongensboek waarin de hoofdpersoon naast aasvisjes ook een bijenzwerm vangt. Wat later wordt die sluimerende liefde voor bloem en bij door een imkerende broer van zijn opa tot leven gebracht. Er gaat echter een aantal jaren overheen voordat Harry Dijkema werkelijk met pijp en kap boven een bijenvolk hangt. Rond zijn 20ste jaar, als hij inmiddels in Paterswolde woont, wordt hij lid van de plaatselijke imkersvereniging en koopt hij, samen met zijn vader, twee volken. Daarbij is het niet gebleven, getuige zijn huidige bijenstand, die zo'n 40 tot 50 volken bevat.

Via Ameland naar Broeder Adam

Al gedurende zijn eerste jaren als imker boeit de koninginnetelselectie hem geweldig. Hij stort zich dan ook vol overgave op de raszuivere vermeerdering van de Kaukasische bij en heeft later zelfs een eigen bevruchtungsstation op Ameland. Deze arbeidsintensieve manier van vermeerderen heeft Harry Dijkema

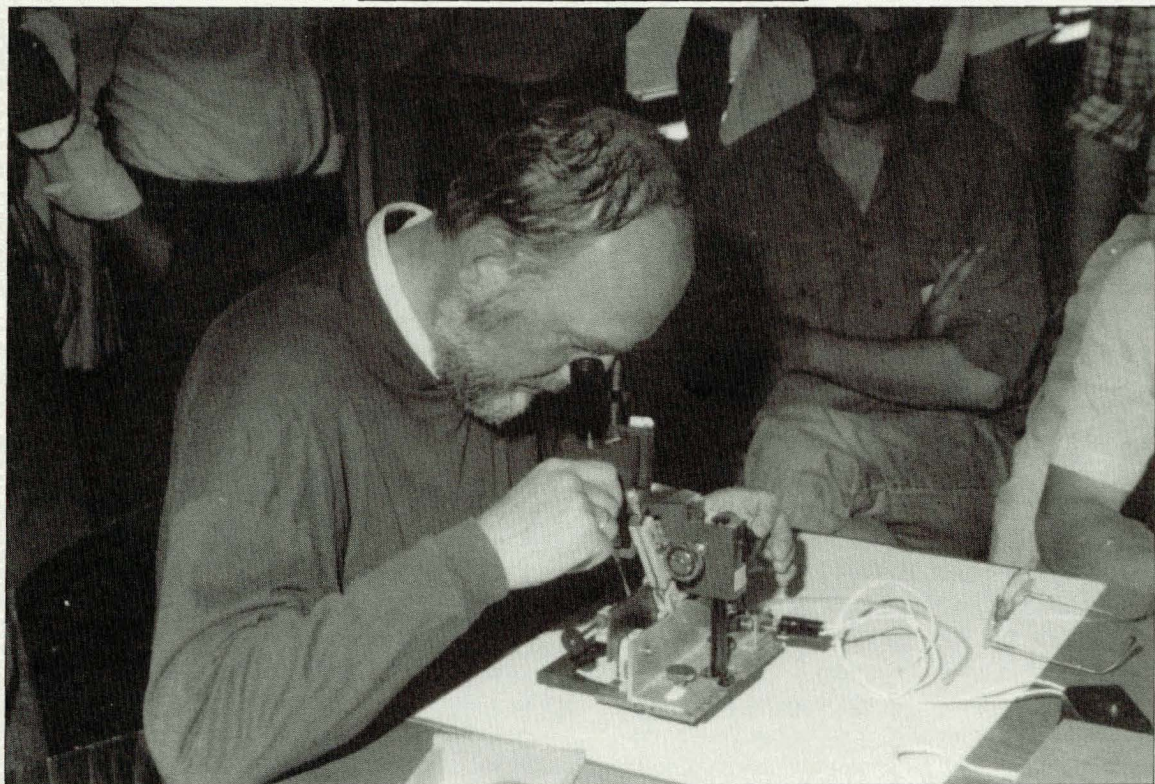
inmiddels op het spoor van vereenvoudigingsmethoden gezet. Uiteindelijk leiden de combinatie van wetenschappelijke nieuwsgierigheid en technische knobbel naar kunstmatige inseminatie. We schrijven het jaar 1976 als Harry Dijkema een cursus over KI bij bijen volgt bij een instituut in Duitsland. Inmiddels kan de grote hoeveelheid werk die komt kijken bij het raszuiver houden van de sterk ingeteelde Kaukasiërs hem niet meer bekoren en hij besluit uit te kijken naar een ander, eveneens zwermtraag bijenras. Via via komt hij op het spoor van Broeder Adam en zijn Buckfastbijen en in 1980 werkt hij één week in Broeder Adam's imkerij.

Koninginne-selectie

Op het gebied van KI bij bijen in Nederland is Harry Dijkema met zijn 100 inseminaties per jaar toonaangevend. Speelden in het verleden alleen academische interesse en elektronische uitdagingen een rol, tegenwoordig tellen ook de economische motieven mee. Met de opbrengst van zijn verkochte raszuivere Buckfast-koninginnen financiert Harry Dijkema zijn experimenten. Naast persoonlijke betrokkenheid bij de kunstmatige inseminatie is Harry Dijkema adviseur van de landelijke Koninginneteeltcommissie en was hij cursusleider van de eerste Nederlandse cursus voor KI bij bijen. De Koninginneteeltcommissie heeft tot doel imkers vertrouwd te maken met aspecten van koninginnetelt: de wijze waarop koninginnen geteeld en geselecteerd worden. De cursus die gegeven werd in het kader van het door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gesubsidieerde nieuwrasvormingsproject moet, als het even kan, ervaren KI-mensen opleveren waaraan momenteel dringend behoefte bestaat. Het doel van het recent opgezette rasvormingsproject is uit het in Nederland aanwezige materiaal een goede bij te selecteren en in stand te houden.

KI en ethiek

Kijkend naar de ethische kant van de, zoals het woord al zegt, kunstmatige inseminatie, dient zich onherroepelijk de vraag aan of wij de bijen, in onze alles overheersende zucht naar beheersbaarheid, op

drs. Harry Dijkema. Foto M.L. Boerjan

dezelfde wijze moeten gaan veredelen als koeien. Harry Dijkema verwacht niet dat de situatie zich zal gaan voordoen. Hij is overtuigd van de nog altijd heel nauwe relatie tussen bij en natuur. Daarnaast is hij ook van mening dat elke imker, hoe gering ook, de natuur af en toe beïnvloedt. Grote ethische bezwaren ten aanzien van deze onnatuurlijke vermeerderings- en selectiemethoden heeft deze groot-inseminator echter niet want: "Ik beïnvloed de natuur inderdaad meer dan de meeste andere imkers, maar in veel gevallen zijn zij meer onnatuurlijk bezig dan ik, omdat kwakkelende volkjes vaak opgepept worden en ik deze dood." Bij de kunstmatige inseminatie gaat een stukje van het natuurlijke verloren, dat inhoudt dat de imker de conditie van de volken goed in de gaten moet houden. "Een stukje selectie dat de natuur normaal doet in de vorm van darren die vrij rondvliegen en paren met de koningin, doe ik nu en ik heb die verantwoording genomen. In die zin vind ik het ingrijpen in de natuur verantwoord". Het ingrijpen in de natuur zonder een duidelijk doel na te streven, zoals het verbeteren en instandhouden van een bepaald type bij, wijst hij van de hand.

Toekomst

In het buitenland, bijvoorbeeld in China, de VS en Australië, waar de bijenhoudery professioneel beoefend wordt, ziet Harry Dijkema de KI een grote vlucht nemen. Al is het alleen maar om de zachtmoedige bij te behouden, die door de niet te stoppen opmars van de agressieve Afrikaanse bij in zijn bestaan bedreigd wordt. Deze ontwikkeling staat haaks op zijn verwachting voor ons traditioneel ingestelde imkerswereldje, waar relatief weinig imkers buitenlandse of wetenschappelijke tijdschriften lezen. Misschien dat de zojuist afgesloten KI-cursus in Ede enige stimulans zal geven en is Harry Dijkema op den duur niet meer één van de weinige om KI-roependen in het Nederlandse bijenland.

Het bijen-interview is een tweemaandelijks rubriek die verzorgd zal worden door José Vleeming. Zij laat u kennismaken met een leuke, bijzondere, markante of interessante imker ergens in den lande.